

Sprawozdanie Zarządu Głównego Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita za rok 2025

Do momentu Walnego Zebrania Sprawozdawczo-Wyborczego Członkiń i Członków *Otwartej Rzeczpospolitej* (26 kwietnia 2025 r.) Stowarzyszeniem kierował Zarząd w następującym składzie: Marek Gumkowski – prezes, Irena Wóycicka – wiceprezeska, Jan Herczyński – skarbnik, Damian Wutke – sekretarz, Stefan Jackowski, Katarzyna Kuczyńska-Koschany, Krzysztof Podemski, Przemysław Wiszniewski – członkini i członkowie.

Komisja Rewizyjna pracowała w składzie: Natalia Woroszyńska – przewodnicząca, Cezary Gawryś oraz Antoni Sułek – członkowie.

Podczas Walnego Zebrania do Zarządu wybrani zostali: Dominika Bulska, Patrycja Dołowy, Katarzyna Kubin, Przemysław Wiszniewski i Damian Wutke. Zarząd ukonstytuował się w sposób następujący: Damian Wutke – prezes, Dominika Bulska – wiceprezeska, Patrycja Dołowy – skarbniczka, Katarzyna Kubin – sekretarzynie oraz Przemysław Wiszniewski – członek.

Rezygnację z członkostwa w Komisji Rewizyjnej złożył Antoni Sułek. W jego miejsce wybrany został Jan Herczyński. Komisja kontynuowała pracę w składzie: Natalia Woroszyńska – przewodnicząca, Cezary Gawryś oraz Jan Herczyński – członkowie.

W okresie sprawozdawczym Przewodniczącą Rady Programowej Stowarzyszenia była Paula Sawicka.

W roku 2025 pracami biura *Otwartej Rzeczpospolitej* kierował Damian Wutke. Prace administracyjno-księgowo powierzyliśmy ponownie Ewie Mirkowskiej-Treugutt (do końca kwietnia 2025 r.).

31 grudnia 2025 roku *Otwarta Rzeczpospolita* liczyła 214 członków zwyczajnych. W minionym roku przyjęliśmy 14 nowych osób.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 5 zebrań Zarządu OR. Spotkania odbywały się przy częściowym użyciu środków komunikacji zdalnej.

W 2025 roku pożegnaliśmy:

Łukasza A. Turskiego (22 marca 2025 r.) – członka Stowarzyszenia od samego początku;

Janusza Grzelaka (24 kwietnia 2025 r.) – członka założyciela Stowarzyszenia, od początku członka Rady Programowej;

Jerzego Lisieckiego (30 czerwca 2025 r.) – członka Stowarzyszenia.

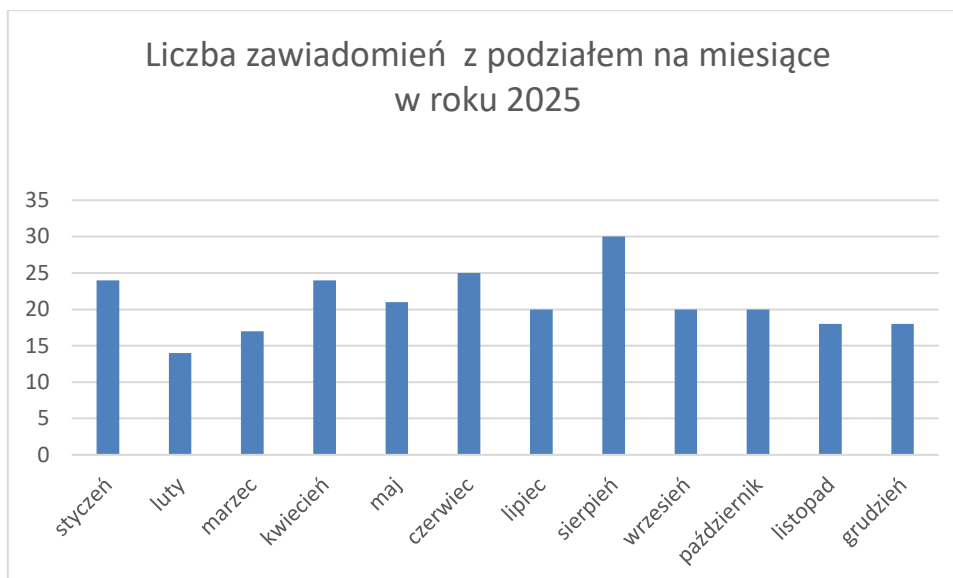
Sprawozdanie merytoryczne:

1. Działalność statutowa;
 2. Konkurs prac magisterskich im. Jana Józefa Lipskiego;
 3. Publiczna debata Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita i Teatru Polskiego im. Arnolda Szyfmana w Warszawie;
 4. Monitoring nienawistnych treści w trakcie kampanii prezydenckiej w 2025 roku;
 5. Projekt RAISE;
 6. Kalendarium ważniejszych inicjatyw i wydarzeń w 2025 roku.
-

1. Działalność statutowa

a/ monitoring aktów nienawiści

W okresie od 1 stycznia 2025 roku do 31 grudnia 2025 roku w ramach naszej działalności statutowej przesłaliśmy do organów ścigania (Policja, Prokuratura, Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu) **251 zawiadomień o możliwości popełnienia przestępstwa ściganego z urzędu**. Podział na poszczególne miesiące przedstawia się następująco: styczeń – 24 sprawy; luty – 14; marzec – 17; kwiecień – 24; maj – 21; czerwiec – 25; lipiec – 20; sierpień – 30, wrzesień – 20; październik – 20; listopad – 18; grudzień – 18.

Większość zgłoszeń dotyczyła wypowiedzi publikowanych w Internecie, o których byliśmy informowani za pośrednictwem portalu www.zglosnienawisc.otwarta.org. Zgodnie z przyjętymi przez nasz zespół procedurami na wstępie ocenialiśmy wiarygodność zgłoszeń, a następnie, jeśli uznaliśmy, że dana treść wyczerpuje znamiona czynu zabronionego, przekazywaliśmy sprawę organom ścigania.

Wszystkie przekazane przez nas zawiadomienia dotyczyły wpisów i wypowiedzi o charakterze antysemickim.

Wśród zgłoszonych przez nas spraw znalazły się również te, które były szeroko znane opinii publicznej. Pierwsza z nich dotyczy wypowiedzi Grzegorza Brauna w trakcie debaty prezydenckiej. Mówił m. in. o „żydowskim żonkilu, znaku hańby, znaku podległości”. Żonkil, noszony 19 kwietnia, to powszechnie uznawany znak pamięci i szacunku wobec ofiar Holokaustu. Jego wypowiedź to próba odwrócenia sensu tego symbolu i nadania mu znaczenia negatywnego. Takie sformułowania sugerują, że utożsamianie się z pamięcią o zagładzie Żydów lub oddawanie hołdu ofiarom to coś haniebnego czy oznaka uległości — co odczytywać należy jako demonizowanie żydowskiej pamięci historycznej i próbę jej zdyskredytowania. Wpisuje się to w antysemicką retorykę, która odrzuca i oczernia symbole związane z pamięcią o Żydach i Holokauście. W drugiej swojej wypowiedzi demonizował państwo Izrael, mówił o „ludobójczej polityce reklamowanej przez ministrów, rabinów i generałów”, podsycając antysemickie stereotypy (np. o rzekomej brutalności lub moralnej deprawacji Żydów). Tego typu sformułowania wpisują się w klasyczne wzorce antysemickiej propagandy, przedstawiającej Żydów jako „zagrożających”, „niehumanicznych” i „spiskujących”.

W tej sprawie Braunowi został uchylony immunitet europarlamentarny, a proces trwa nadal.

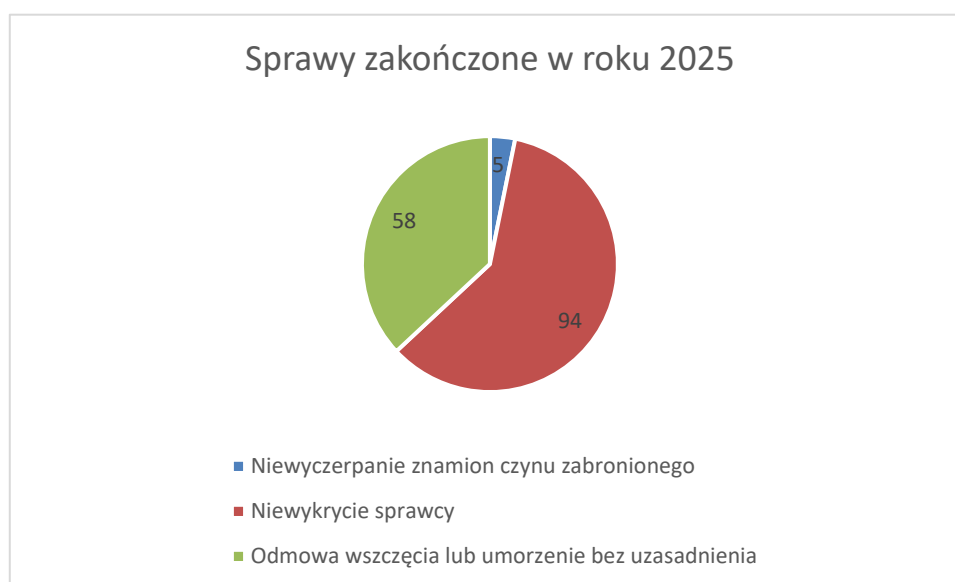
Druga z nich również dotyczy Grzegorza Brauna. W dniu 11 lipca 2025 roku w trakcie wywiadu przeprowadzonego przez red. Łukasza Jankowskiego w Radiu Wnet europoseł Grzegorz Braun istnienie komór gazowych w Auschwitz nazwał „fakiem”.

W związku z tą wypowiedzią złożyliśmy zawiadomienie do Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zarzucając Braunowi naruszenie art. 55 Ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej, który stanowi „**Kto publicznie i wbrew faktom zaprzecza zbrodniom [nazistowskim], o których mowa w art. 1, podlega grzywnie lub karze pozbawienia wolności do lat 3**”.

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie podjęła decyzję o wszczęciu śledztwa w sprawie tzw. kłamstwa oświęcimskiego, które nadal trwa.

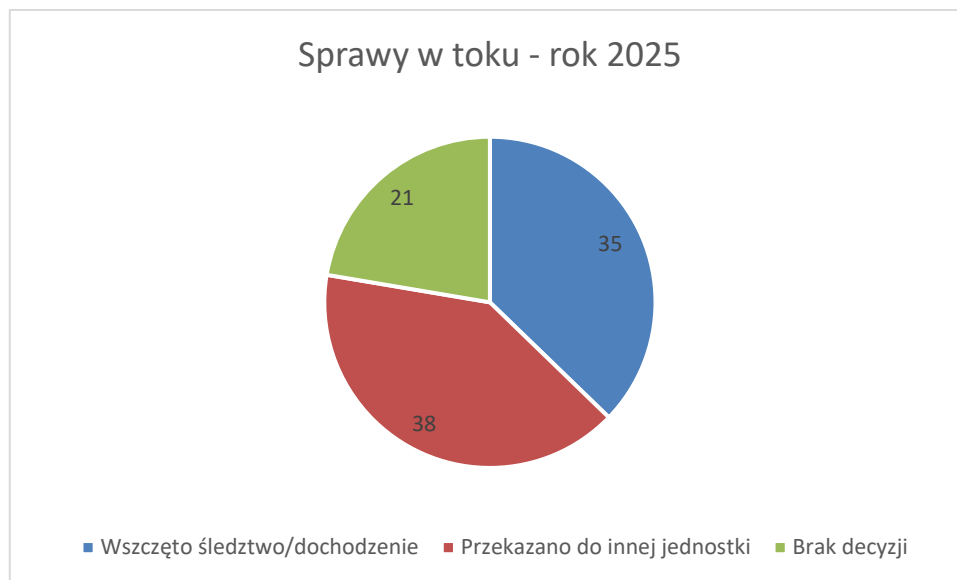
b/ interwencje prawne i ich skutki

157 spośród 251 zgłoszonych przez nas spraw zostało zamkniętych. W przypadku 5 spraw powodem umorzenia było niewyczerpanie znamion czynu zabronionego, w 94 – niewykrycie sprawcy, w 58 przypadkach odmówiono wszczęcia dochodzenia lub umorzono je bez uzasadnienia.

Pozostałe 94 sprawy nadal są w toku – w 35 wszczęto śledztwo/dochodzenie, 38 zostało przekazanych do innych jednostek (nie wydano decyzji o wszczęciu lub odmowie wszczęcia

dochodzenia), w przypadku 21 zawiadomień organy ścigania nie wydały dotychczas żadnej decyzji.

13 sierpnia 2022 roku w Grudziądzu odbył się I Marsz gen. Tadeusza Rozwadowskiego. W jego trakcie Wojciech Olszański nawoływał do mordowania i dyskryminowania Żydów i znieważał publicznie osoby pochodzenia żydowskiego. Otwarcie szczuł na przebywające w Polsce osoby, które w naszym kraju znalazły schronienie przed wojną w Ukrainie. O trudną sytuację ekonomiczną Polaków oskarżał Żydów.

16 sierpnia 2022 roku złożyliśmy w tej sprawie [zawiadomienie](#) do Prokuratury Okręgowej w Bydgoszczy, która sprawę przekazała do Prokuratury Rejonowej w Grudziądzu.

Po kilku latach – **20 maja 2025** roku Sąd Rejonowy w Toruniu wydał wyrok. Uznał Wojciecha O. winnym nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych i etnicznych wobec ludności pochodzenia ukraińskiego i ludności pochodzenia żydowskiego oraz publicznego znieważenia ich z powodu przynależności narodowej i etnicznej.

Kara – 2 lata prac społecznych (po 20 godzin miesięcznie). Wyrok jest nieprawomocny.

c/ interwencje społeczne oraz monitoring inicjatyw na rzecz tolerancji

Ta działalność Stowarzyszenia obejmuje uczestnictwo w zbiorowych protestach i petycjach, tworzenie i wysyłanie listów i pism do przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej różnego szczebla, instytucji i organizacji itp., a także wystąpienia przedstawicieli

Stowarzyszenia w mediach (wypowiedzi dla prasy, w radiu i telewizji). W okresie sprawozdawczym podjęliśmy 8 interwencji społecznych – ogłaszając oświadczenia, przekazując uwagi, kierując pytania do organów państwa i samorządów, w 6 sprawach dołączyliśmy do innych inicjatyw jako sygnatariusze listów i oświadczeń zbiorowych.

Rejestrowaliśmy również i wspieraliśmy wydarzenia polegające na przeciwdziałaniu aktom nietolerancji, reagowaniu na nie i zapobieganiu im zainicjowane przez instytucje oraz organizacje pozarządowe. Ważniejsze inicjatywy Stowarzyszenia w ramach interwencji społecznych zostały opisane w *Kalendarium ważniejszych wydarzeń i inicjatyw*.

2. Konkurs prac magisterskich im. Jana Józefa Lipskiego

Do organizowanej przez Otwartą Rzeczpospolitą **XXX edycji Konkursu prac magisterskich im. Jana Józefa Lipskiego** zgłoszono **trzydzieści siedem prac**. Do II etapu zakwalifikowano piętnaście prac, spośród których Komisja postanowiła nagrodzić siedem, przyznając dwie nagrody I stopnia (nagrodę Otwartej Rzeczpospolitej – Stowarzyszenia przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii oraz nagrodę Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza), dwie nagrody II stopnia (w tym nagrodę im. Joanny Wiszniewicz) oraz trzy wyróżnienia (w tym wyróżnienie im. Gajki Kurońskiej).

Uroczystość ogłoszenia laureatów i laureatek XXX edycji Konkursu Prac Magisterskich im. J. J. Lipskiego odbyła się 25 czerwca 2025 roku w warszawskim Pałacu Staszica.

Nagrody wręczyli Przewodnicząca Jury Paula Sawicka, która przeprowadziła również rozmowy z laureatkami i laureatami, Przewodniczący Kapituły Zbigniew Bujak oraz Prezes Zarządu Damian Wutke.

Nazwiska laureatów, tytuły prac oraz ich streszczenia można znaleźć na stronie www.otwarta.org.

Do XXXI edycji Konkursu w 2026 r. zakwalifikowano 45 prac.

3. Publiczna debata Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita i Teatru Polskiego im. Arnolda Szyfmana w Warszawie

22 maja 2025 roku odbyła się **XXII Publiczna Debata Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita i Teatru Polskiego im. Arnolda Szyfmana**. Obrady pod hasłem: *Pęta tradycyjnych ról społecznych i nasza „wolność do...”* ...czyli o tym, czy męskie i kobiece role

społeczne są nadal potrzebne, skoro nie gwarantują konstytucyjnej równości i nienaruszalnej godności każdej osoby dedykowane były pamięci **Ludwiki Wujec** – opozycjonistki czasu PRL, działaczki społecznej, członkini Komisji Rewizyjnej i Rady Programowej Otwartej Rzeczypospolitej, naszej Przyjaciółki.

Debatę otworzyła przewodnicząca Rady Programowej Otwartej Rzeczypospolitej **Paula Sawicka** oraz **Janusz Majcherek** – z-ca Dyrektora Naczelnego, Dyrektor Artystyczny Teatru. Na początku spotkania **Paula Sawicka** wręczyła, ustanowioną razem z **Bogdanem Białkiem**, Nagrodę im. Doktora Marka Edelmana „Za Ratowanie Człowieczeństwa”. Tegoroczną laureatką została **Joanna Talewicz** – antropolożka kultury, działaczka społeczna, prezeska Fundacji W Stronę Dialogu.

Następnie Laureatka, obok **Krystyny Kofty** i **Przemysława Witkowskiego**, wzięła udział w dyskusji moderowanej przez **Macieja Kluczkę**.

Zapis debaty dostępny na kanale *Otwartej Rzeczypospolitej* w serwisie [YouTube](#).

4. Monitoring nienawistnych treści w trakcie kampanii prezydenckiej w 2025 roku

Głównym celem przeprowadzonego przez nas monitoringu była analiza tego, jaki język stosowany był w mediach w odniesieniu do grup etnicznych i mniejszościowych w okresie kampanii prezydenckiej w Polsce w 2025 roku i przed nią. Rynek medialny podlega obecnie dużym przemianom w zakresie odbioru jako źródeł informacji – zauważalna jest m.in. zwiększająca się rola treści wideo i mediów społecznościowych. Jednak raporty telemetryczne obejmujące całościowy krajobraz medialny (czyli treści telewizyjne, wideo, streamingowe i hybrydowe, oglądane na różnych typach urządzeń) wskazują, że tzw. tradycyjne źródła treści (telewizja kablowa, satelitarna, naziemna) nieustannie przeważają w udziale procentowym widowni. Z tego względu zdecydowaliśmy się na monitoring mediów tradycyjnych: ogólnopolskich i lokalnych.

W przypadku mediów ogólnokrajowych analizowaliśmy główne wydania programów informacyjnych, emitowane codziennie w telewizyjnych stacjach publicznych oraz koncesyjnych tj. TVP1, TVP2, TVN, Polsacie, TV Republice i TV Trwam. Monitoringiem został objęty cały okres kampanii, tj. od 15 kwietnia do 31 maja 2025 włącznie. Dodatkowo monitoring dotyczył również weekendowych programów telewizyjnych w formule rozmów polityków i polityczek („Woronicza 17” – TVP Info; „Śniadanie Rymanowskiego” – Polsat News; „Kawa na ławę” – TVN24 oraz „Wysokie Napięcie” – TV Republika). Włączenie tutaj tego typu audycji miało na

celu sprawdzenie czy treści nienawistne i motywowane uprzedzeniami pojawią się również w programach publicystycznych, mających formułę dyskusji na żywo, ze swobodnymi wypowiedziami osób w nich uczestniczących. Ponadto kodowane były również debaty kandydatek i kandydatów na prezydenta: 28 kwietnia (debata w Końskich, emitowana przez TVP, TVN i Polsat, bez dwóch kandydatów), 9 maja (debata w TV Republika, bez trójki osób kandydujących), 12 maja (debata zorganizowana przez TVP), 23 maja (debata TVP przed II turą wyborów).

W przypadku mediów lokalnych analizowaliśmy wszystkie źródła informacji – prasę, portale internetowe, radio oraz programy telewizji kablowych – w ośmiu wybranych przez nas miastach, w których działają różnorodne typy mediów lokalnych i które były stolicami województw przed reformą administracyjną z 1999 roku. Są to: Biała Podlaska, Chełm, Elbląg, Legnica, Ostrołęka, Piła, Skierniewice, Tarnobrzeg.

Obraz wyłaniający się z monitoringu mediów ogólnopolskich jest spójny z tym, co pokazał monitoring mediów lokalnych. Na podstawie przeprowadzonych przez nas analiz możemy wysnuć wniosek, że podczas kampanii prezydenckiej w 2025 roku treści nienawistne i motywowane uprzedzeniami stanowiły przede wszystkim narzędzie mobilizacji politycznej dla Grzegorza Brauna, który otwarcie dawał wyraz uprzedzeniom wobec większości grup mniejszościowych: Żydów, Ukraińców, Niemców, uchodźców, osób homoseksualnych oraz osób transpłciowych. W mniejszym stopniu ze strategii mobilizacji poprzez uprzedzenia korzystali Sławomir Mentzen oraz Karol Nawrocki. W wypowiedziach obydwu kandydatów znajdowały się przede wszystkim wątki otwarcie antyimigranckie.

Co ważne, w wielu analizowanych przez nas mediach komentarze i wypowiedzi motywowane uprzedzeniami publikowane i pokazywane były w całości – nawet, jeśli były opatrzone krytycznym komentarzem od redakcji. Omówienia dziennikarskiego niemal nie było w mediach lokalnych, gdzie wystąpienia kandydatów były cytowane w całości lub sporych fragmentach, bez komentarza czy sprostowania. Uważamy, że media lokalne mogą być niedocenianym źródłem szerzenia się treści nienawistnych i motywowanych uprzedzeniami w Polsce. Kwestia cytowania tylko pozornie zdejmuje z wydawców i redaktorów odpowiedzialność dziennikarską. Niniejsza analiza pokazuje, że nawet jeśli różne treści nienawistne w mniejszym stopniu były obecne w kampanii w mediach ogólnopolskich, to z kolei w mediach lokalnych często były przytaczane w całości jako wypowiedzi kandydatów.

Komunikaty płynące z mediów są dla Polaków i Polek często jedynym źródłem informacji o przedstawicielach grup mniejszościowych oraz obcych. Szerzenie negatywnych stereotypów na ich temat – właśnie poprzez bezpośrednie cytowanie nienawistnych wypowiedzi polityków i polityczek – buduje negatywny, uproszczony i zazwyczaj nieprawdziwy obraz osób należących do mniejszości. Ponadto, badania psychologów i psycholożek społecznych pokazują, że im częściej jesteśmy wystawieni na komunikaty nienawistne, tym bardziej się na nie odwracamy i w tym większym stopniu postrzegamy je jako akceptowalne. Wrażliwość na tego typu komunikaty jest zaś bezpośrednio związana z poziomem uprzedzeń. Im więcej mowy nienawiści w przestrzeni publicznej, tym większe prawdopodobieństwo, że w jej efekcie postawy członków i członkiń danej społeczności wobec „obiektów” nienawiści staną się bardziej negatywne. Tym samym nawet krytyczny komentarz dziennikarski wobec antysemickich, antyukraińskich czy antyuchodźczych wypowiedzi nie niweluje szkody, jaką treści te za sobą niosą.

Cały raport dostępny jest na naszej [stronie internetowej](#).

5. Projekt RAISE

W ramach projektu RAISE przygotowaliśmy minikampanię społeczną (4 spoty) opartą na wynikach badań dotyczących postrzegania nierówności między grupą większościową (Polacy) a grupami mniejszościowymi w Polsce.

Badania pokazały, że decyzje dotyczące pracy czy wynajmu mieszkania podejmowane są nie na podstawie umiejętności, potrzeb czy charakteru człowieka, a na podstawie jego lub jej narodowości. Powstałe animacje w prosty, symboliczny sposób pokazują te codzienne sytuacje, w których uprzedzenia stają się barierą dla równego traktowania. Każda z nich kończy się mocnym, wspólnym przesłaniem.

[Zatrudniasz? Zatrudnij człowieka, nie paszport.](#)

Animacja poświęcona jest sytuacji Ukrainek na rynku pracy w Polsce. Pokazuje, jak decyzje o zatrudnieniu bywają zdeterminowane narodowością, a nie kompetencjami. To apel o równość i sprawiedliwość w miejscu pracy, niezależnie od pochodzenia.

Wynajmujesz? Patrz na człowieka, nie w paszport.

Druga animacja skupia się na Ukraińcach poszukujących mieszkań w Polsce. Ukazuje, że narodowość często staje się nieuzasadnioną przeszkodą w wynajmie. Kampania zachęca, by spojrzeć na człowieka, nie na jego dokumenty.

Zatrudniasz? Zatrudnij człowieka, nie paszport.

Trzecia animacja przedstawia migrantów spoza Ukrainy i ich doświadczenia na polskim rynku pracy. To przypomnienie, że godność i prawo do równego traktowania nie mają granic.

Wynajmujesz? Patrz na człowieka, nie w paszport.

Ostatnia animacja odnosi się do sytuacji migrantów spoza Ukrainy na rynku najmu mieszkań. Pokazuje, że otwartość i zaufanie są fundamentem wspólnego, różnorodnego społeczeństwa.

W dniach 7-12 grudnia 2025 roku spoty były emitowane na ekranach LCD znajdujących się w warszawskich autobusach miejskich (3 wyświetlenia na godzinę, w każdym z autobusów).

W ramach tego samego projektu przygotowaliśmy podręcznik oparty na wynikach badań jakościowych dotyczących trudności w rozpoczęciu rozmowy z osobami z różnych grup społecznych. Badania były prowadzone wśród rodziców dzieci w wieku przedszkolnym.

Publikacja zatytułowana „Na wyciągnięcie ręki. Proste sposoby na rozpoczęcie rozmowy” zawiera zestaw praktycznych wskazówek jak rozpocząć i prowadzić rozmowę z osobami z różnych środowisk — także wtedy, gdy różni nas język, miejsce pochodzenia czy doświadczenia życiowe. W tekście znajdują się proste zdania na start, bezpieczne tematy, sposoby na oswojenie poczucia niepewności oraz krótkie ćwiczenia, które pomagają przejść od utartych przekonań do ciekawości i otwartości na kontakt.

Przewodnik jest do stosowania na co dzień: w urzędzie, przedszkolu czy szkole, w pracy, w kolejce, wszędzie tam, gdzie spotykamy nieznaną osobę.

6. Kalendarium ważniejszych inicjatyw i wydarzeń w 2025 roku

17.01

W związku z prowadzoną przez Grzegorza Brauna antysemitką kampanią „**Boże Narodzenie czy Chanuka? Europo, wybór należy do ciebie**”, tym razem sfinansowaną ze środków Parlamentu Europejskiego, skierowaliśmy do władz Parlamentu Europejskiego – Przewodniczącej Roberty Metsoli oraz Sekretarza Generalnego Alessandro Chiocchettiego – list z prośbą o podjęcie wszystkich przewidzianych Kodeksem i Regulaminem kroków.

List pozostał bez odpowiedzi.

29.01

Odbyło się wyjątkowe wydarzenie, organizowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości, Fundację Auschwitz-Birkenau oraz Instytut Nauk Prawnych PAN w symbolicznym czasie obchodów 80. rocznicy wyzwolenia niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz, a także wraz z rozpoczęciem polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. Konferencja poświęcona była problematyce zniekształcania i zaprzeczania zbrodni Holokaustu oraz wzrostowi nastrojów i przestępstw antysemitkich, ze szczególnym uwzględnieniem sposobów przeciwdziałania tym zjawiskom. Konferencja była również okazją do zaprezentowania założeń przyszłej polskiej Krajowej Strategii przeciwko Antysemityzmowi.

W jednym z paneli, moderowanym przez **Michała Bilewicza** udział wzięła członkini naszego Stowarzyszenia **Dominika Bulska**, a wraz z nią **Sonia Styrkacz** (Fundacja W Stronę Dialogu), **Agnieszka Markiewicz** (Dyrektor American Jewish Committee Central Europe), **Piotr Kwapisiewicz** (Stowarzyszenie Żydowskie Czulent) oraz **Hanna Gospodarczyk** (Forum Dialogu).

05.02

Na meczu Lecha Poznań z Widzewem Łódź, odbywającym się na poznańskim stadionie miejskim, przez kilkanaście minut kibole prezentowali baner wymierzony w dziennikarza poznańskiej „Wyborczej” Piotra Żytnickiego. Transparent ten uderzał w jedną z najważniejszych wartości – chronioną prawem polskim i międzynarodowym – godność ludzką. Oskarżał bowiem Żytnickiego o pedofilię. To jedno z najokrutniejszych oskarżeń, jakie można skierować pod adresem drugiego człowieka. Służyło upokorzeniu Żytnickiego i było zemstą na nim. Opublikowaliśmy oświadczenie, w którym wyrażaliśmy solidarność

z Piotrem Żytnickim w tym trudnym momencie, a od władz miasta, klubu i organów ścigania oczekiwaliśmy stanowczej reakcji – ustalenia winnych i pociągnięcia ich do odpowiedzialności karnej.

„Okoliczności związane z zachowaniem sprawców wskazują, że interes społeczny przemawia za objęciem czynu ściganego z oskarżenia prywatnego ściganiem z urzędu” – poinformowała poznańska Prokuratura.

27.02

W Ministerstwie Sprawiedliwości odbyło się spotkanie Ministra Adama Bodnara oraz Wiceministry Marii Ejchart z przedstawicielami i przedstawicielkami społeczności żydowskiej w Polsce, oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz zwalczania antysemityzmu.

Celem rozmów było omówienie kluczowych założeń oraz dalszych kierunków prac nad planowaną, pierwszą polską Strategią przeciwdziałania antysemityzmowi i wzmacniania życia żydowskiego.

Stowarzyszenie *Otwarta Rzeczpospolita* było reprezentowane przez **Dominikę Bulsą** oraz **Damiana Wutke**.

19.04

W 82. rocznicę wybuchu powstania w warszawskim getcie po raz kolejny spotkaliśmy się, by, jak mówił Marek Edelman, podtrzymać pamięć „o kobietach, dzieciach, starych i młodych, którzy odeszli w nicość, zostali zamordowani bez sensu i bez powodu”.

Pod pomnikiem Szmula Zygielbojma **Józef Duriasz** przypomniał o tym, co się działo w tym miejscu, o szlaku, który przemierzamy każdego roku. Przypomniał również fragment „Traktatu poetyckiego” Czesława Miłosza.

24.04

Otwarta Rzeczpospolita dołączyła do grona sojuszników Karty Różnorodności. Karta Różnorodności to międzynarodowa inicjatywa pod patronatem Komisji Europejskiej realizowana w 27 krajach Unii Europejskiej. Podpisując Kartę Różnorodności pracodawcy/pracodawczynie zobowiązują się do wprowadzenia zakazu dyskryminacji w miejscu pracy i podjęcia działań na rzecz tworzenia i promocji różnorodności. W Polsce Kartę Różnorodności koordynuje Forum Odpowiedzialnego Biznesu. Grono Sojuszników Karty Różnorodności tworzą organizacje oraz

niezależni eksperci i ekspertki, którzy w sposób szczególny promują, uczą, wspierają, rozwijają idee Karty Różnorodności.

29.04

W związku ze skandalicznymi, antysemitycznymi wypowiedziami Grzegorza Brauna, które padły podczas debaty prezydenckiej, złożyliśmy zawiadomienie do Prokuratury. Braun podczas wczorajszej debaty prezydenckiej mówił m. in. o „żydowskim żonkilu, znaku hańby, znaku podległości”. Żonkil, noszony 19 kwietnia, to powszechnie uznawany znak pamięci i szacunku wobec ofiar Holokaustu. Jego wypowiedź to próba odwrócenia sensu tego symbolu i nadania mu znaczenia negatywnego. Takie sformułowania sugerują, że utożsamianie się z pamięcią o zagładzie Żydów lub oddawanie hołdu ofiarom to coś haniebnego czy oznaka uległości — co odczytywać należy jako demonizowanie żydowskiej pamięci historycznej i próbę jej zdyskredytowania. Wpisuje się to w antysemityczną retorykę, która odrzuca i oczernia symbole związane z pamięcią o Żydach i Holokauście. W drugiej swojej wypowiedzi demonizował państwo Izrael, mówił o „ludobójczej polityce reklamowanej przez ministrów, rabinów i generałów”. Sugerowanie, że Żydzi (jako naród lub przez swoje państwo) są skłonni do „ludobójstwa”, podsyca antysemityczne stereotypy (np. o rzekomej brutalności lub moralnej deprawacji Żydów). Tego typu sformułowania wpisują się w klasyczne wzorce antysemitycznej propagandy, przedstawiającej Żydów jako „zagrożających”, „niehumanicznych” i „spiskujących”.

30.04

W gronie ponad 140 organizacji społecznych poparliśmy oświadczenie Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny, potępiające słowa wygłoszone przez Grzegorza Brauna podczas debaty zorganizowanej przez „Super Express” w dniu 28 kwietnia 2025 roku. „Dyskryminujące wypowiedzi są przykładem jaskrawego antysemityzmu i mowy nienawiści, które w konsekwencji prowadzą do dyskryminacji. Słowa te nie mogą pozostać bez jednoznacznego potępienia w demokratycznym świecie” – napisano w oświadczeniu.

09.05

Wraz z koalicjami, organizacjami oraz osobami z doświadczeniem migracyjnym i uchodźczym, z grup mniejszościowych oraz sojusznikami i sojuszniczkami pracującymi na rzecz równości i integracji opublikowaliśmy *List otwarty przeciwko dezinformacji i mowie nienawiści w debacie publicznej*, w którym wyrażaliśmy głębokie zaniepokojenie krzywdzącymi i manipulującymi wypowiedziami, które w ostatnich tygodniach pojawiały się w debacie publicznej. „Obserwujemy nasilającą się dezinformację i mowę nienawiści, wymierzoną w osoby z doświadczeniem

uchodźczym i migracyjnym. Część polityków i polityczek sztucznie generuje społeczne podziały i eskaluje napięcia, a ich nieodpowiedzialne słowa mogą być zachętą do stosowania przemocy. Stanowi to realne zagrożenie dla bezpieczeństwa osób mieszkających w Polsce i osób w drodze” – pisaliśmy w liście.

10.06

Opublikowaliśmy oświadczenie w sprawie „Pierwszej powojennej konferencji żydoznawczej”, która odbyła się 7 czerwca 2025 roku w Warszawie. „Wydarzenie to, w sposób jednoznaczny nawiązujący do Pierwszej Konferencji Żydoznawczej z 1921 roku podczas której omawiano „problem zażydzenia Polski”, stało się okazją do szerzenia antysemitycznych haseł, powtarzania spiskowych teorii na temat wpływu Żydów na rządy, zakłamywania historii Zagłady czy podważania wyników badań historycznych. Organizatorem konferencji był skrajnie prawicowy, antysemityczny, nienawistny portal Magna Polonia, a wśród prelegentów znaleźli się m. in. Jerzy Robert Nowak i Stanisław Michalkiewicz. Osoby te od dziesięcioleci są znane ze swoich antysemitycznych wypowiedzi, a ich działalność pozostaje w zainteresowaniu organizacji społecznych monitorujących nienawiść w przestrzeni publicznej. Sami jako Stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita wielokrotnie zawiadamialiśmy Prokuraturę o możliwości popełnienia przez nich przestępstw z art. 256 i 257 kodeksu karnego.

„Nasze oburzenie budzi również fakt, że konferencja ta odbyła się w Prześwicie – centrum kultury urządzonym w budynku należącym do miasta stołecznego. Warszawa jako miasto tak tragicznie doświadczone przez dwa totalitaryzmy, miasto będące grobem dla wielu ofiar okrutnej wojny, nie może dopuszczać do sytuacji, w której w budynkach zasobu miejskiego odbywają się seanse nienawiści. Oczekujemy od władz miasta i dzielnicy Śródmieście wyjaśnienia tej sprawy i przykładania większej uwagi do tego, co odbywa się w miejscach, którymi zarządzają. Tego wymaga zarówno prawo, jak i ludzka przyzwoitość” – napisaliśmy w oświadczeniu.

Warszawski Ratusz wyjaśnił, że lokal przy ul. Freta jest zajmowany przez Fundację Prześwit bezumownie, trwa proces mający doprowadzić do zmuszenia Fundacji do opuszczenia lokalu, a ponadto Zarząd Gospodarowania Nieruchomościami powiadomił o wydarzeniu Prokuraturę.

26.06

Odbyła się, organizowana przez Żydowskie Stowarzyszenie „Czulent”, konferencja poświęcona analizie i przeciwdziałaniu antysemityzmowi w Polsce. Była to przestrzeń do rozmów między przedstawicielami NGO, ekspertami prawnymi, badaczami i instytucjami publicznymi.

W panelu poświęconym wytycznym *Prokuratora Generalnego w zakresie prowadzenia postępowań o przestępstwa motywowane uprzedzeniami*, który moderowała Joanna **Grabarczyk-Anders** (Czulent) udział wziął, obok **Mateusza Woźnińskiego** (karnista, Akademia Leona Koźmińskiego), Damian **Wutke** – Prezes Stowarzyszenia *Otwarta Rzeczpospolita*.

07.07

Opublikowaliśmy protest ws. tzw. „patroli obywatelskich”. Nasze oburzenie wywołała sytuacja na zachodniej granicy Polski, której przejścia okupowały tzw. „patrole obywatelskie” z powstałego ad hoc Ruchu Obrony Granic. Przypominaliśmy, że te same patrole były aktywne jesienią ubiegłego roku w różnych polskich miastach, a ich celem było nękanie osób o innym niż biały kolorze skóry. Dochodziło do aktów przemocy, w tym także pobić. Stanowczo protestowaliśmy przeciwko tolerowaniu tego rodzaju inicjatyw. W naszym przekonaniu były one zaczynem bojówek skrajnej prawicy, których celem jest zdestabilizowanie sytuacji osób przyjezdnych w Polsce, a także wywołanie lub wzmożenie nastrojów ksenofobicznych i rasistowskich, wymierzonych w imigrantów i uchodźców.

Protest pozostał bez odpowiedzi.

09.07

23 organizacje społeczne, w tym Stowarzyszenie *Otwarta Rzeczpospolita*, apelowały do Premiera Donalda Tuska, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Tomasza Siemoniaka oraz Ministra Sprawiedliwości Adama Bodnara słowami: „Wobec nielegalnych działań tzw. Ruchu Obrony Granic stowarzyszenia Roty Marszu Niepodległości przy zachodniej granicy państwa, które nie tylko naruszają prawo, ale wpływają na szkodę międzynarodowego wizerunku Rzeczypospolitej Polskiej, apelujemy o natychmiastowe podjęcie czynności, które powstrzymają łamanie prawa przez te faszystowskie bojówki”.

Apel pozostał bez odpowiedzi i reakcji.

11.07

W trakcie wywiadu przeprowadzonego przez red. Łukasza Jankowskiego w Radiu Wnet europoseł Grzegorz Braun powiedział: *Kiedy trzeba rzucać kamieniem i rytualnie rozdzierać szaty i upominać o kłamstwa Talmudu, Haggady, Holokaustu, to mnie jako niegodnego potępia blisko 120 organizacji żydowskich. Kto by pomyślał, że aż tyle? Ale oni wszyscy razem, solidarnie, B'nai B'rith, Polin i inne organizacje, które przedstawiają się jako żydowskie, potępiają tych,*

którzy mówią prawdę. Że mord rytualny to fakt, a dajmy na to Auschwitz z komorami gazowymi to niestety fake. I kto o tym mówi, ten zostaje oskarżany o straszne rzeczy, odsądzany od czci i wiary.

W związku z tą wypowiedzią złożyliśmy zawiadomienie do Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zarzucając Braunowi naruszenie art. 55 Ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej, który stanowi „**Kto publicznie i wbrew faktom zaprzecza zbrodniom [nazistowskim], o których mowa w art. 1, podlega grzywnie lub karze pozbawienia wolności do lat 3**”.

16.07

O sytuacji na granicy polsko-niemieckiej, o apelu organizacji społecznych w tej sprawie i o naszym proteście przeciwko bojówkom skrajnej prawicy, a także o ostatnich wypowiedziach Grzegorza Brauna i ułaskawieniu Roberta Bąkiewicza mówili w Polskim Radiu RDC Agnieszka **Kosowicz** – Prezeska Polskiego Forum Migracyjnego, Anna **Tatar** ze Stowarzyszenia Nigdy Więcej oraz Przemysław **Wisniewski** – członek Zarządu Otwartej Rzeczypospolitej.

16.07

Stan antysemityzmu w Polsce był tematem rozmowy Damiana **Wutke**, prezesa Stowarzyszenia przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii *Otwarta Rzeczpospolita* w Litewskim Radiu Publicznym.

23.07

Dołączyliśmy do apelu zainicjowanego przez Mapuj Pomoc oraz „Naszego Rzecznika”, którego celem było wyrażenie sprzeciwu wobec działań prowadzących do wzbudzania niepokoju społecznego, dezinformacji oraz utrwalania stereotypów na temat osób z doświadczeniem uchodźczym. Pod inicjatywą podpisało się łącznie 567 osób, w tym 88 przedstawicieli organizacji oraz 479 osób indywidualnych. W ramach wspólnego apelu zwracaliśmy uwagę, że milczenie wobec narastającej wrogości oraz tolerowanie mowy nienawiści wobec mniejszości mogą prowadzić do dramatycznych skutków. Przypominaliśmy o tym w kontekście rocznicy tragicznych wydarzeń na norweskiej wyspie Utøya, kiedy 22 lipca 2011 r. Anders Breivik zamordował 77 osób, kierując się skrajnie nacjonalistyczną i antyimigrancką ideologią. W swoim „manifestie” odwoływał się do wizji „etnicznie czystej” Europy – koncepcji, która dziś znów powraca w przestrzeni publicznej, podsycana przez aktorów dezinformacji i populistyczne środowiska.

W apelu skierowanym do Premiera Donalda Tuska, proponowaliśmy rozwiązania, które pozwoliłyby budować społeczną odporność na dezinformację i zapewnić bezpieczeństwo wszystkim osobom mieszkającym w Polsce. Są to m. in.: stanowcze potępienie dehumanizującego języka debaty publicznej, powołanie Międzyresortowej Grupy ds. Przeciwdziałania Dezinformacji, zaprojektowanie, wdrożenie i wzmocnienie istniejących polityk lokalnych, wprowadzenie edukacji antyprzemocowej i antydyskryminacyjnej i włączenie do wszystkich tych działań osób z doświadczeniem uchodźczym i migranckim.

06.08

Razem z 35 organizacjami społecznymi wystosowaliśmy list do Szefa KPRM Jana Grabca w sprawie powołania komisji konkursowej do wyboru Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej. Do kompetencji szefa UKIE należy m. in. przyjmowanie skarg obywateli na media społecznościowe oraz blokowanie bezprawnych treści i odblokowywanie treści niesłusznie usuniętych.

Kancelaria Premiera nie odpowiedziała na list, nie włączyła społeczeństwa obywatelskiego w proces wyboru kandydata na szefa UKE ani nie ujawniła składu komisji konkursowej.

22.09

W Senacie Rzeczypospolitej Polskiej odbyła się konferencja „Portrety Patriotek. Wspomnienie Zofii Kuratowskiej”. Spotkanie było okazją do przypomnienia Zofii Kuratowskiej – wybitnej lekarki, działaczki opozycji demokratycznej, uczestniczki Okrągłego Stołu, wicemarszałkini Senatu, ambasadorki w RPA. Dla nas postaci niezwykle ważnej. Starania o umieszczenie tablicy trwały od 2021 roku, a zaczęły się od listu współpracowników i przyjaciół prof. Kuratowskiej (m.in. Barbara Lis-Udrycka, Marek Balicki, Barbara Labuda, Paula Sawicka, Kazimierz Lewartowski, Ludwika Wujec, Zbigniew Bujak, Krzysztof Dołowy, Zbigniew Janas, Władysław Frasyniuk), zainicjowanego przez nasze Stowarzyszenie.

24.09

W kwietniu prezydent Andrzej Duda skierował ustawę, która miała rozszerzyć ochronę przed przestępstwami z nienawiści, do upolitycznionego Trybunału Konstytucyjnego. **Razem z ośmioma organizacjami pozarządowymi (Stowarzyszenie „NIGDY WIĘCEJ”, Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza, Żydowskie Stowarzyszenie Czulent, Fundacja Równość.org.pl, Fundacja Basta, Stowarzyszenie Kampania Przeciw Homofobii, Fundacja Feminoteka) dołączyliśmy do apelu Amnesty International Polska, w którym prosiliśmy**

prezydenta Nawrockiego o zmianę decyzji jego poprzednika. Ustawa, która dodaje płeć, wiek, niepełnosprawność i orientację seksualną do cech chronionych przed przestępstwami z nienawiści, nie tylko nie jest sprzeczna z Konstytucją RP, ale wręcz przeciwnie – pełniej realizuje konstytucyjny zakaz dyskryminacji. Dzięki tej ustawie nienawistne wypowiedzi formułowane ze względu na te cechy byłyby ścigane przez państwo.

Dodatkowo ustawa jest konieczna, by wykonać wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z lipca tego roku. Trybunał stwierdził, że Polska nie zapewnia skutecznej i realnej ochrony osobom dyskryminowanym m.in. ze względu na orientację seksualną i tym samym narusza Konwencję Praw Człowieka.

15.10

Opublikowaliśmy oświadczenie w związku ze spotkaniem z Robertem Bąkiewiczem i kierowanym przez niego Ruchem Obrony Granic, które odbyło się w historycznej Sali BHP Stoczni Gdańskiej. „Hańbą i splugawieniem pamięci twórców solidarnościowego zrywu roku 1980, którzy chcieli chcieli Polski bez nienawiści i których łączyła troska o kraj, jest fakt, że inicjatywa Ruchu Obrony Granic znalazła gościnę w miejscu podpisania Porozumień Sierpniowych. Zadajemy sobie pytanie – co pozostało z etosu społecznego ruchu „Solidarność”? Wiemy jedno – nie wolno milczeć, gdy inicjatywy i osoby, dla których nie powinno być miejsca w demokratycznym państwie, anektują kolejne symbole” – napisaliśmy w oświadczeniu.

16.10

Razem z ponad dwudziestoma organizacjami społecznymi i ponad dziewięćdziesięcioma przedstawicielkami i przedstawicielami życia publicznego apelowaliśmy do Premiera, Ministra Spraw Zagranicznych, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Sprawiedliwości oraz od posłów i senatorów o natychmiastowe przywrócenie przyjmowania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej od obywateli Afganistanu i każdej innej narodowości wyrażających wolę ubiegania się o ochronę w Polsce i powstrzymanie ich planowanych deportacji.

List pozostał bez reakcji.

17.10

Zostaliśmy oficjalnym partnerem kampanii społecznej Grupy T2S
#STOPRASIZMOWIWPRACY!

Celem kampanii jest uświadomienie polskich i zagranicznych przedsiębiorców, działających w Polsce, że rasizm i brak tolerancji wobec pracowników o odmiennym kolorze skóry czy religii to zjawisko powszechne. Kampania społeczna po raz pierwszy została zorganizowana w 2019 roku.

04.11

Blisko 60 przedstawicieli i przedstawicielek życia publicznego oraz ponad 50 organizacji społecznych, w tym Stowarzyszenie *Otwarta Rzeczpospolita*, dołączyło do akcji „ZATRZYMAJ FASZYZM” zainicjowanej przez Fundację Aktywnej Demokracji.

25.11

Przewodnicząca Rady Programowej – Paula **Sawicka** oraz Prezes Zarządu – Damian **Wutke** opublikowali, w imieniu Otwartej Rzeczpospolitej, list ws. XVII Konferencji Prawicy Wolnościowej. „Czas na zmiany!”, która odbyła się w dniach 28–30 listopada 2025 roku w warszawskim Prześwicie – placówce funkcjonującej jako Kolektywna Instytucja Kultury w budynku należącym do miasta stołecznego. Program konferencji obejmował m.in. pokazy filmów oraz wykłady osób znanych z szerzenia skrajnych, nienawistnych narracji nacechowanych ideologicznie, wykorzystujących historię do propagowania teorii spiskowych, antagonizowania społeczeństwa oraz podsycania uprzedzeń. Szczególny niepokój budziły zapowiedziane wystąpienia i premiery dotyczące rzekomo prawdziwych wersji historii, które od lat służą środowiskom skrajnej prawicy do relatywizowania zbrodni, odrzucania ustaleń badań naukowych oraz promowania narracji naruszających godność i bezpieczeństwo grup mniejszościowych. „Dlatego oczekujemy od władz miasta stołecznego Warszawy oraz dzielnicy Śródmieście podjęcia kolejnej próby unormowania statusu tego lokalu tak, aby kolejne tego typu hańbiące wydarzenia nie odbywały się w przestrzeniach pozostających pod zarządem instytucji publicznych. Warto przypomnieć, że jednym z organizowanych w lokalu wydarzeń była tegoroczna Pierwsza Powojenna „Konferencja Żydoznawcza”, która stała się areną głoszenia haseł antysemitycznych” – napisano w liście. Akces do listu zgłosiły również *Konferencja Ambasadorów RP* oraz *Forum Długiego Stołu*, a także 160 osób indywidualnych.

Podobnie jak w przypadku Konferencji Żydoznawczej Warszawski Ratusz wyjaśnił, że lokal przy ul. Freta jest zajmowany przez Fundację Prześwit bezumownie, trwa proces mający doprowadzić do zmuszenia Fundacji do opuszczenia lokalu, a ponadto Zarząd Gospodarowania Nieruchomościami powiadomił o wydarzeniu Prokuraturę.

Warszawa, 26 lutego 2026 roku